

Ruben Willaert
restauratie & archeologie

Gentsesteenweg 47

Deinze, Oost-Vlaanderen

2023E309

ARCHEOLOGIENOTA

VERSLAG VAN RESULTATEN

BUREAUONDERZOEK

RUBEN WILLAERT NV

8200 SINT-MICHIELS-BRUGGE

TEN BRIELE 14 | BUS 15

AUTEUR:

Aaron Willaert, Julie Deryckere

© Ruben Willaert NV, Sint-Michiels-Brugge, 2023

Niets uit deze uitgave mag vermenigvuldigd en/of openbaar gemaakt worden door middel van druk, fotokopie of welke wijze dan ook zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van Ruben Willaert NV. Ruben Willaert NV aanvaardt geen aansprakelijkheid voor eventuele schade voortvloeiend uit de toepassing van de adviezen of het gebruik van de resultaten van dit onderzoek.

INHOUDSTAFEL

INHOUDSTAFEL	1
INLEIDING	2
1. BUREAUONDERZOEK [BO]	3
1.1 BESCHRIJVEND GEDEELTE	3
1.1.1 Administratieve gegevens	3
1.1.2 De onderzoeksopdracht	5
1.1.3 Het projectgebied	6
1.2 ASSESSMENT	8
1.2.1 Landschappelijk kader	8
1.2.2 Historisch kader	13
1.2.3 Archeologisch kader	20
1.3 SYNTHESE FASE BUREAUONDERZOEK	28
BIBLIOGRAFIE	i
BIJLAGE	ii

INLEIDING

De initiatiefnemer plant een nieuwbouwproject ter hoogte van een braakliggend terrein aan de Gentsesteenweg 47 te Deinze. De totale oppervlakte van het projectgebied bedraagt **7895 m²**.

Het projectgebied situeert zich volgens het gewestplan deels in een zone bestemd als woongebied, deels in een zone bestemd als industriegebied. Het plangebied situeert zich noch binnen een vastgestelde archeologische zone, noch binnen een archeologische site, noch binnen een gebied waar geen archeologie te verwachten valt. Deze archeologienota wordt opgemaakt omdat de gecombineerde oppervlakte van de geplande bodemingrepen meer dan 1000 m² bedraagt en de gecombineerde oppervlakte van de kadastrale percelen waarop de aanvraag betrekking heeft meer dan 3000 m² bedraagt.

RUBEN WILLAERT NV is aangesteld om deze archeologienota in de eerste plaats door middel van een bureau studie op te maken met het oog op een advies naar uitgesteld vooronderzoek, werfbegeleiding, of vrijgave van het terrein.

1. BUREAUONDERZOEK [BO]

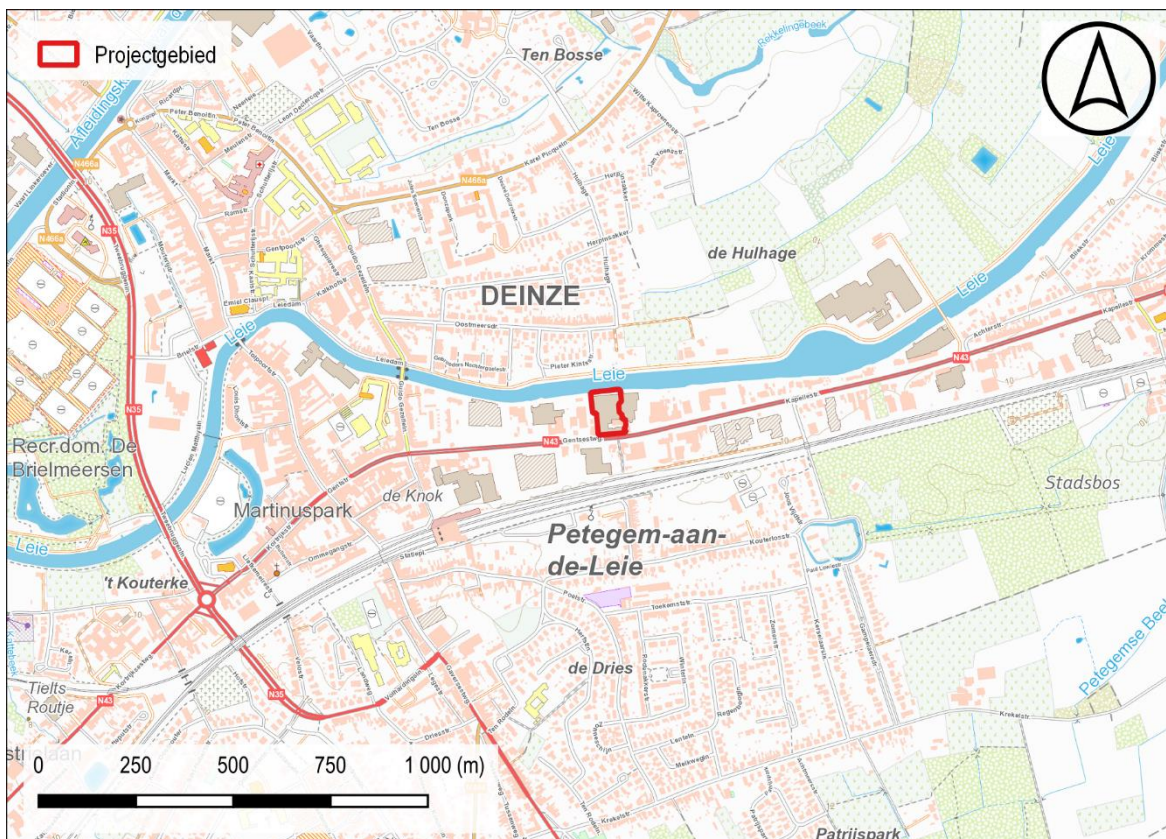
1.1 BESCHRIJVEND GEDEELTE

1.1.1 Administratieve gegevens

PROJECTCODE	2023E309	
ERKENNINGSNUMMER	OE/ERK/ARCHEOLOOG/2015/0069	
<i>BOUNDING GEOMETRY</i>	X ₁ : 91759	Y ₁ : 185877
	X ₂ : 91996	Y ₂ : 186047
KADASTER	Deinze, Afdeling 3 (PETEGEM-AAN-DE-LEIE), Sectie A, nr. 488f2	
GEOGRAFISCHE INPLANTING	Figuur 1 & 2	
OPZET INITIATIEFNEMER	Figuur 4	

Figuur 1: Situering projectgebied t.a.v. GRB-basiskaart (© geopunt)

Figuur 2: Situering projectgebied t.a.v. topografische kaart van België (© geopunt)

1.1.2 De onderzoeksopdracht

1.1.2.1 Vraagstelling met betrekking tot het onderzochte gebied

“Het archeologisch vooronderzoek beoogt vast te stellen of er een archeologische site aanwezig is op een terrein, wat de karakteristieken en de bewaringstoestand van deze site zijn, wat haar relatie is met het landschap, welke waarde ze heeft, en hoe ermee moet omgegaan worden in het kader van bodemingrepen en wetenschappelijk onderzoek.”
– CGP 4.0; p. 28

Op basis van verscheidene parameters, zoals de nog aanwezige erfgoedwaarden, de landschapshistoriek, topografie, geomorfologie, bodemgebruik, vegetatie, en ingreephistoriek, wordt een waardering van het archeologisch potentieel binnen het afgebakende projectgebied opgesteld. Hiertoe wordt een stapsgewijze onderzoeksprocedure doorlopen, waarbij de vraagstelling steeds teruggekoppeld wordt naar volgende kernpunten:

- Wat is de trefkans op intact bewaarde archeologische aanwijzingen?
- Wat zijn de geplande ingrepen in functie van de werkzaamheden? Zullen de werken eventuele vindplaatsen bedreigen?

1.1.2.2 Werkwijze en strategie van het vooronderzoek fase BO

RUBEN WILLAERT NV werd aangesteld om deze archeologienota in de eerste plaats door middel van een bureauonderzoek op te maken. Dit bureauonderzoek werd uitgevoerd onder leiding van een erkend archeoloog van Ruben Willaert NV. De aard van de werken werd tijdens het bureauonderzoek afgewogen tegen de voorhanden zijnde gegevens relevant voor het projectgebied op bodemkundig, landschappelijk, historisch-cartografisch en archeologisch vlak.

De archeologienota werd opgemaakt middels *Office*- en *Adobe*-software. Het bijhorend kaartmateriaal werd aangemaakt in een GIS-omgeving. Hierin werden de ontwerpplannen ingeladen en geprojecteerd ten opzichte van diverse kaartlagen die raadpleegbaar zijn op geopunt.be, dov.vlaanderen.be, geo.onroerenderfgoed.be, cartesius.be en de website van de centraal archeologische inventaris [CAI]¹. De geraadpleegde literatuur, de digitale bronnen en het kaartmateriaal zijn te vinden in de bijlage.

¹ De Centrale Archeologische Inventaris is een inventaris van tot nog toe gekende archeologische vindplaatsen en andere sites met erfgoedwaarde; onder dezelfde noemer verzamelen we alle opgestelde archeologienota's vanaf 2015.

1.1.3 Het projectgebied

1.1.3.1 Archeologische voorkennis

Binnen de grenzen van het projectgebied vond in het verleden nog geen archeologisch (voor)onderzoek plaats. Er is in het verleden wel reeds een bekrachtigde archeologienota opgemaakt voor dit terrein, in kader van de sloopaanvraag. Omwille van de beperkte diepte van de bodemingrepen en de vermoede mate van verstoring door het te slopen gebouwenbestand, werd geen vervolgonderzoek geadviseerd (archeologienota **ID 15929**).

1.1.3.2 Ruimtelijke situering

Het projectgebied bevindt zich in de vallei van de Leie, ter hoogte van de Gentssteenweg 47 te Deinze (provincie Oost-Vlaanderen). De historische stadskern van Deinze, gegroeid uit de kernen van Deinze en Petegem-Binnen, bevindt zich ten westen van het projectgebied.

Figuur 3: Situering plangebied t.a.v. meest recente orthofotomozaïek (©Geopunt)

1.1.3.3 Geplande bodemingrepen

De totale oppervlakte van het projectgebied bedraagt ca. 7895 m². Tot recent situeerde zich binnen de projectgrenzen het gebouwenbestand van de bretellennijverheid Liebaert. De gebouwen werden opgetrokken in de periode 1926-1928. Recent werd het volledige gebouwenbestand gesloopt en werd het terrein bouwrijp gemaakt. In functie daarvan werd reeds een bekrachtigde archeologienota opgemaakt (Archeologienota ID 15929).

De opdrachtgever plant de realisatie van een woonproject dat 4 nieuwe meergezinswoningen omvat. De gecombineerde footprint van de 4 nieuwe gebouwen bedraagt ca. 1480 m². De funderingswijze van de nieuwbouw is nog te bepalen door ingenieursstudie. In het zuidelijk terreindeel wordt een nieuw ondergronds niveau gerealiseerd tot een diepte van ca. 3,5 m-mv, over een oppervlakte van ca. 2035 m². Over de rest van het terrein wordt nieuwe buitenaanleg voorzien, deels in de vorm van verharding, deels in de vorm van groenzone. Voor deze buitenaanleg dient een bodemingreep gerekend te worden van ca. 50 cm-mv.

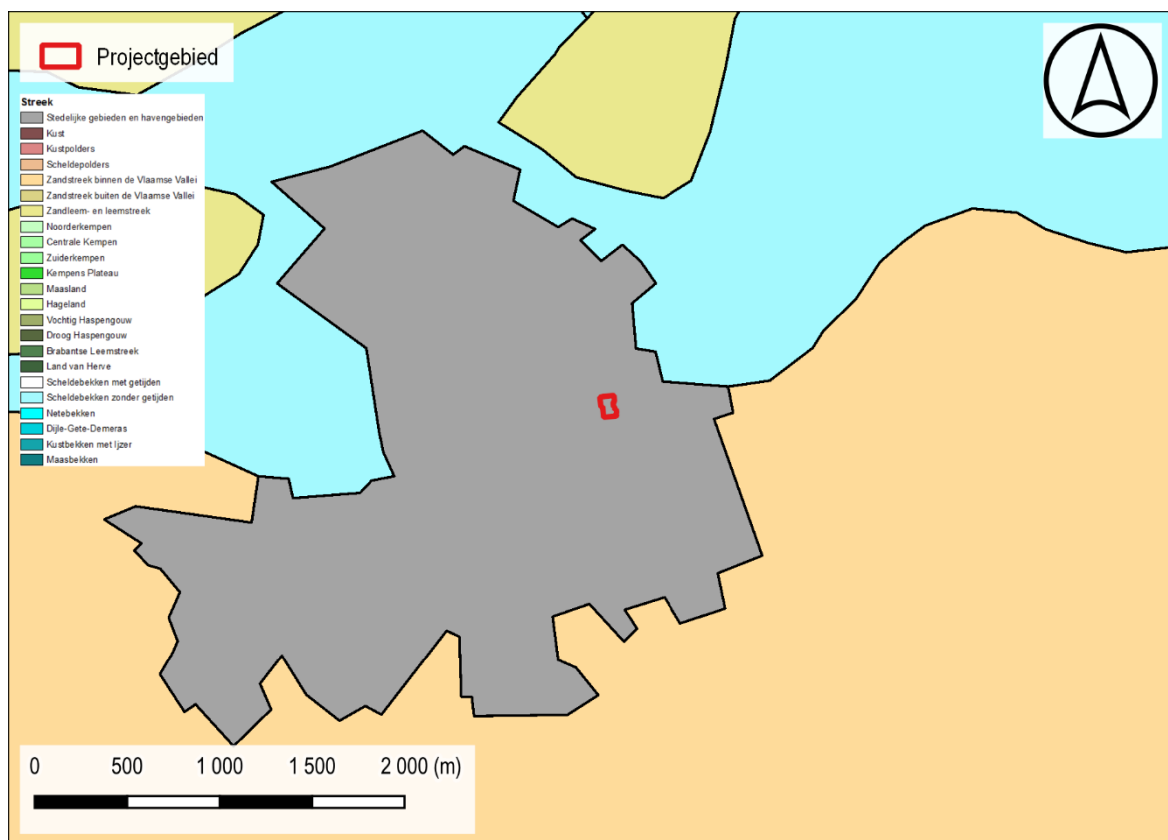
Figuur 4: Projectgebied weergegeven op de orthofoto, middenschallig, winteropnamen, meest recent,

1.2 ASSESSMENT

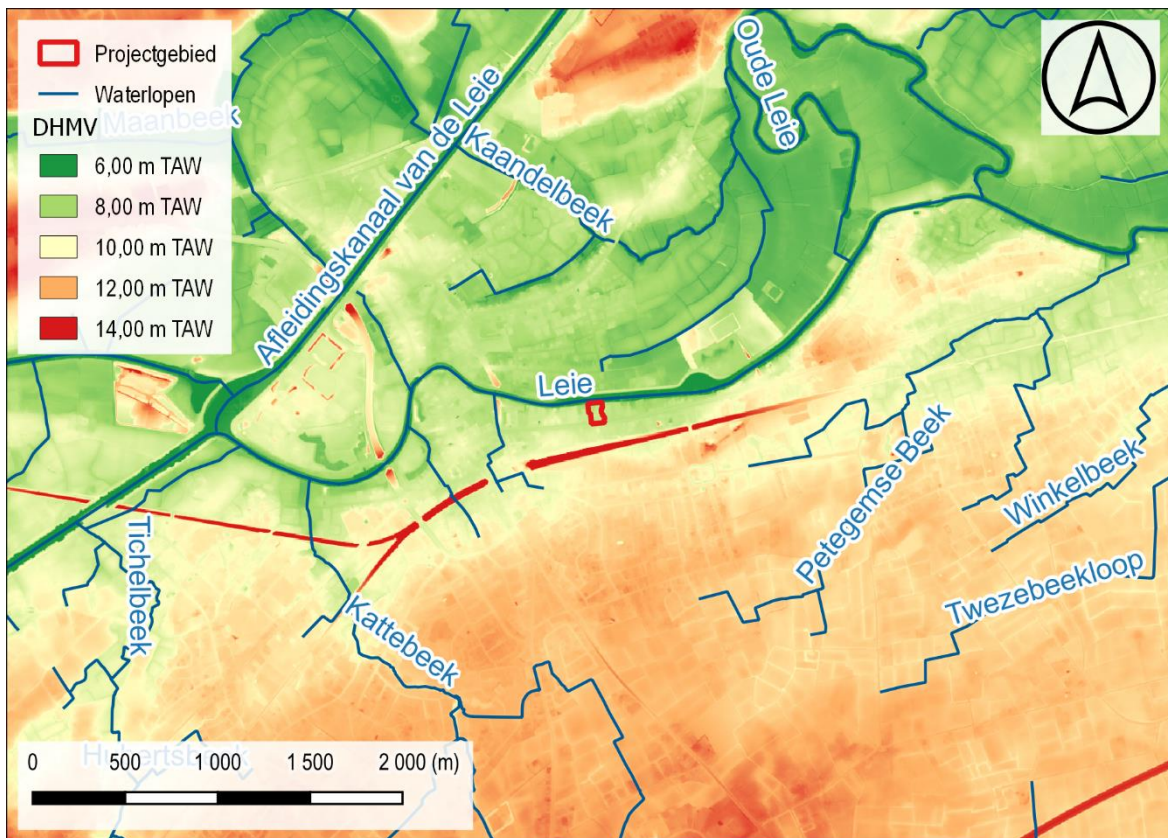
1.2.1 Landschappelijk kader

Het onderzoeksgebied situeert zich ter hoogte van de Gentsesteenweg 47 te Deinze, in het westen van de Oost-Vlaamse zandstreek langsheen de Leie. Volgens de Tertiair-geologische kaart ligt het projectgebied ter hoogte van de tertiaire Formatie van Kortrijk, lid van Aalbeke (KoAa) gekenmerkt door donkergrijze tot blauwe klei met glimmers. Op de quartair geologische kaart is het projectgebied aangeduid als type 6. Dit type wordt gekenmerkt door fluviatiele afzettingen uit het Eemiaan en Weichseliaan afgedekt door eolische afzettingen van het Weichseliaan. Op de quartair profieltypekaart wordt het projectgebied aangeduid als type F2C. Dit type valt onder orde 4 met een ontsloten fluvioperiglaciaal uit het Weichseliaan, onder hoofdgroep 4.3 met een continentaal Eemiaan onder dit fluvioperiglaciaal en onder groep 4.3.1 met een Weichseliaan zonder niveofluviale bovenlaag. Op het projectgebied zelf wordt een bebouwde antropogene bodem aangeduid. Buiten deze bebouwde zone kunnen in het zuiden voornamelijk drogere zandbodems aangetroffen worden, terwijl ten noorden langs de Leie nattere zandleem en klei-bodems aangeduid zijn.

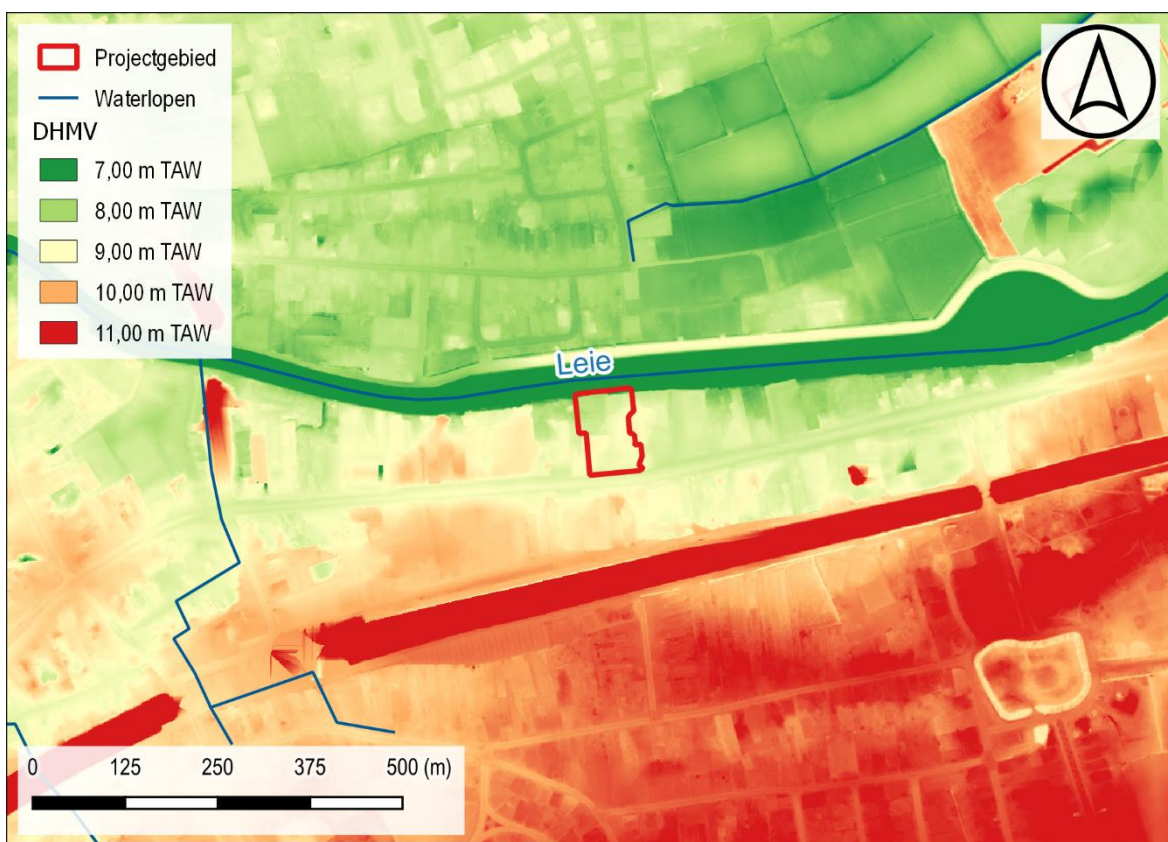
Voor wat betreft de topografie zijn we aangewezen op het Digitaal Hoogtemodel Vlaanderen II (DHM VII – 1m resolutie). Op een ruimer geografische schaal wordt duidelijk dat het projectgebied zich bevindt in de lager gelegen Leievallei. Het projectgebied zelf kent slechts een klein reliëfverschil met het laagste punt nabij de Leie in het noorden (ca. 8mTAW) en het hoogste punt centraal op het projectgebied (ca. 9mTAW).

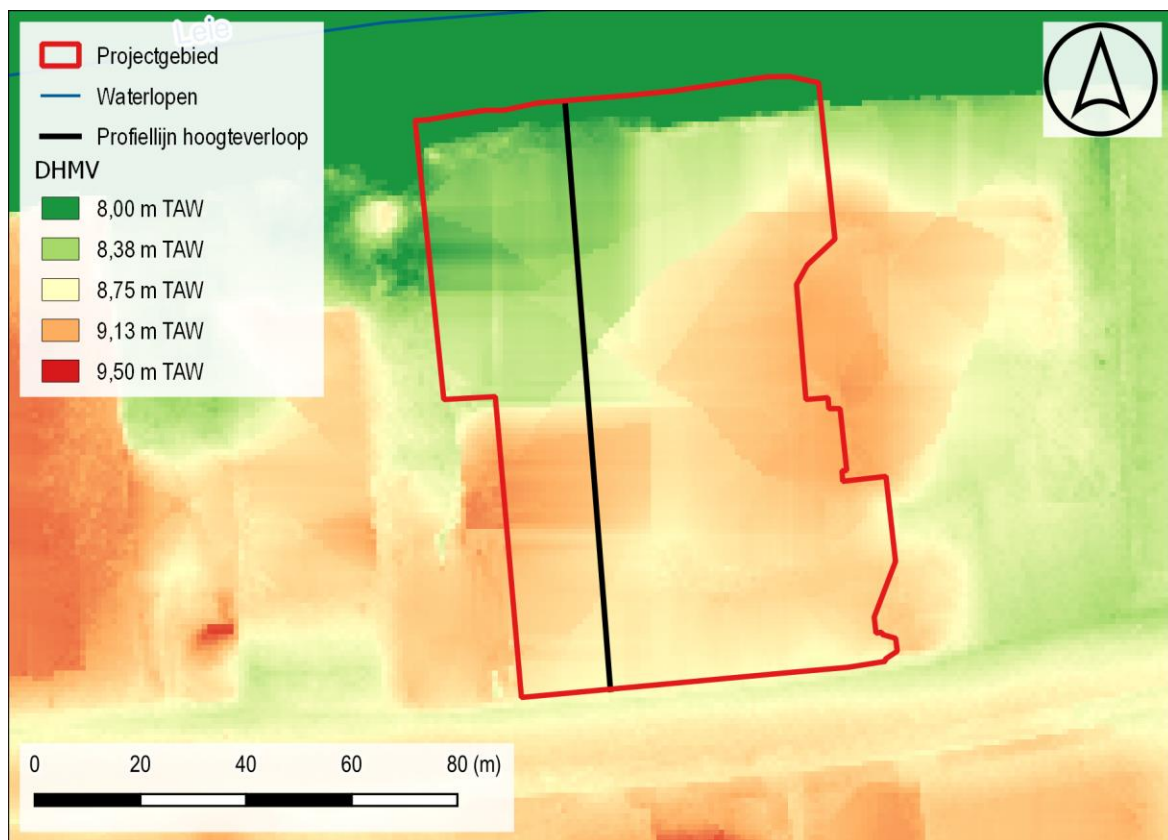
Figuur 5: Situering projectgebied t.a.v. de Traditionele Landschappenkaart (Bron: Geopunt).

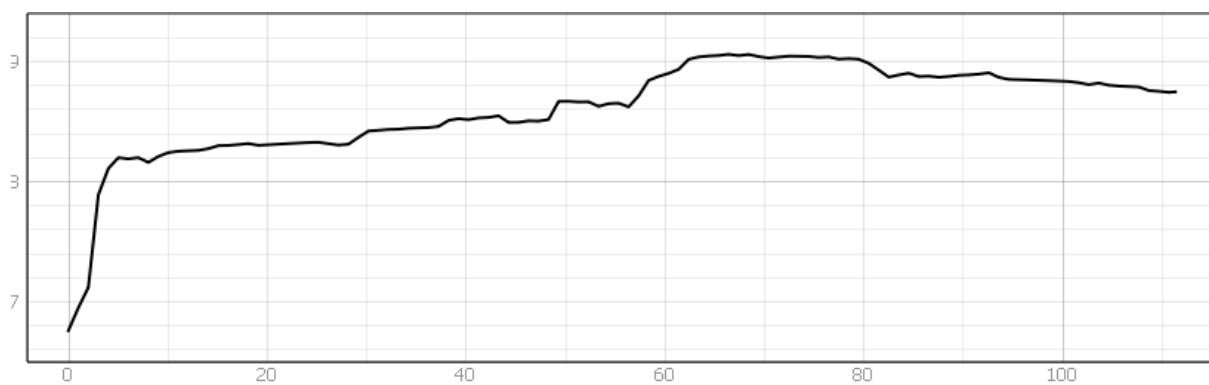
Figuur 6: Situering projectgebied t.a.v. Digitaal Hoogtemodel van Vlaanderen (II) d.d. 2014 (© geopunt)

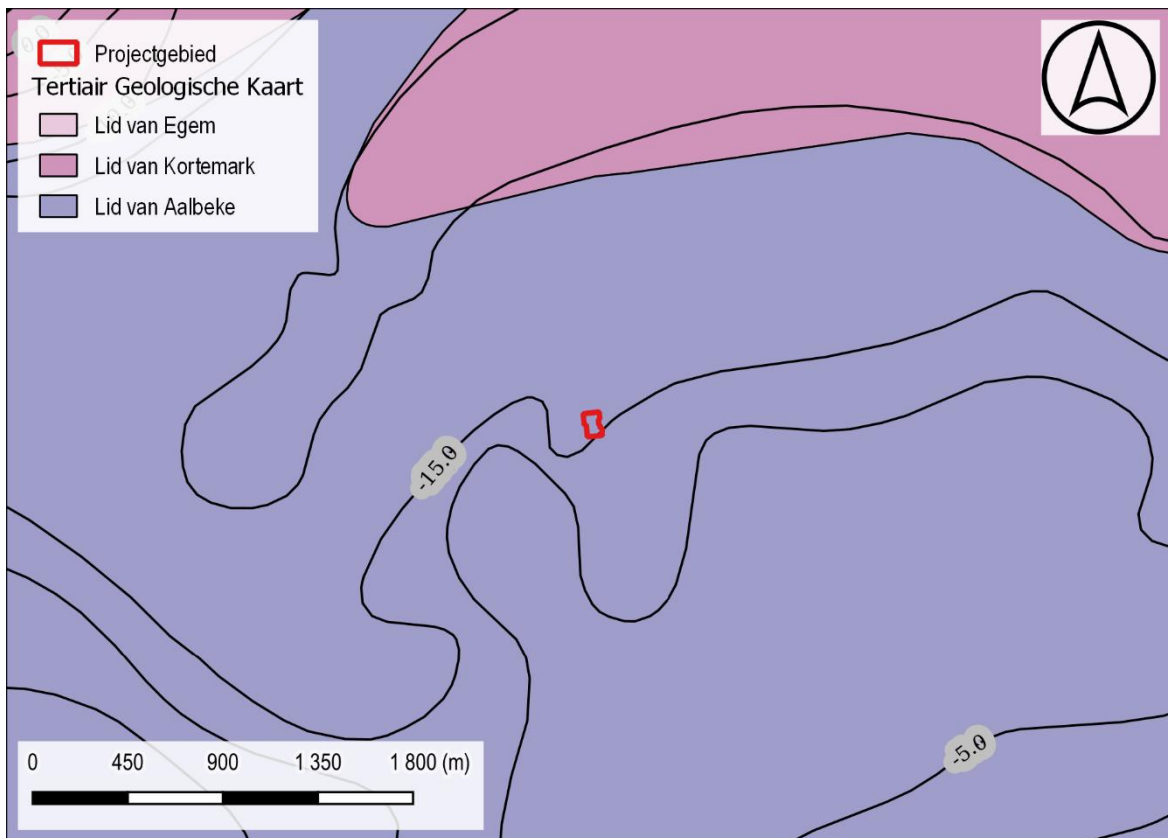
Figuur 7: Situering projectgebied t.a.v. Digitaal Hoogtemodel van Vlaanderen (II) d.d. 2014 (© geopunt)

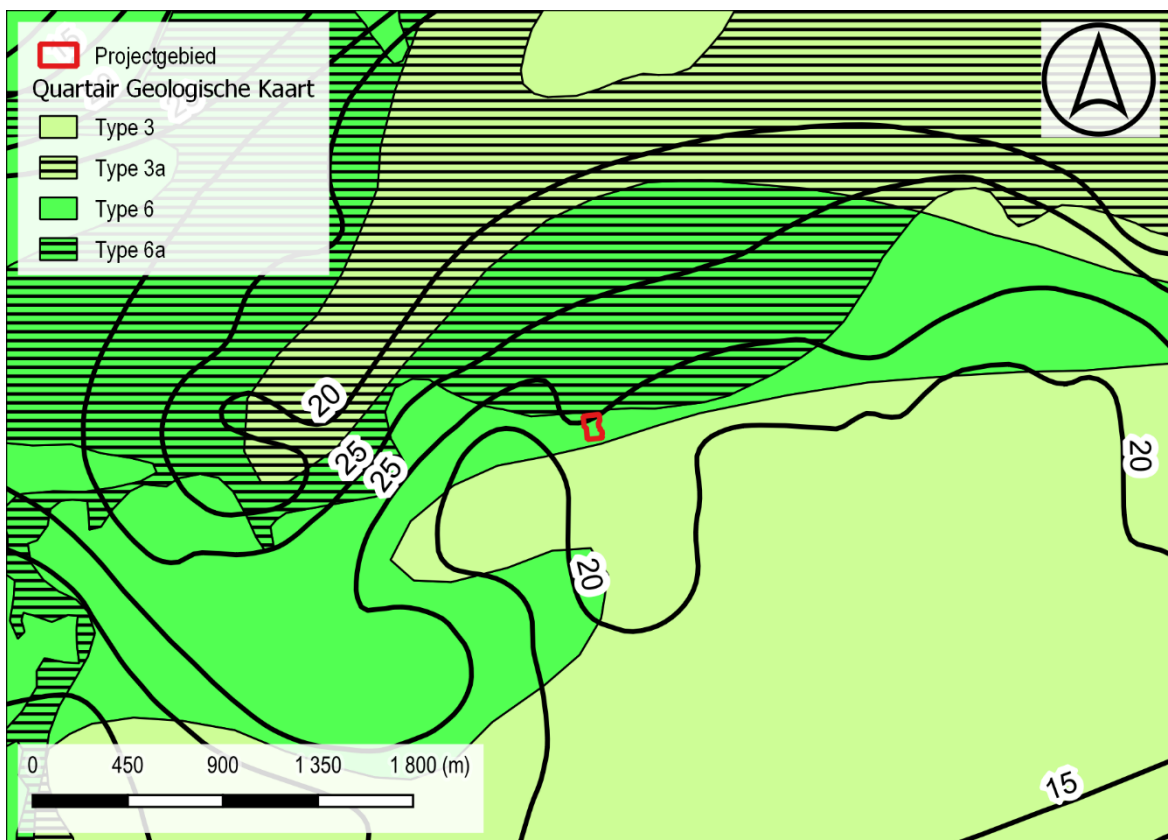
Figuur 8: Situering projectgebied t.a.v. Digitaal Hoogtemodel van Vlaanderen (II) d.d. 2014 (© geopunt)

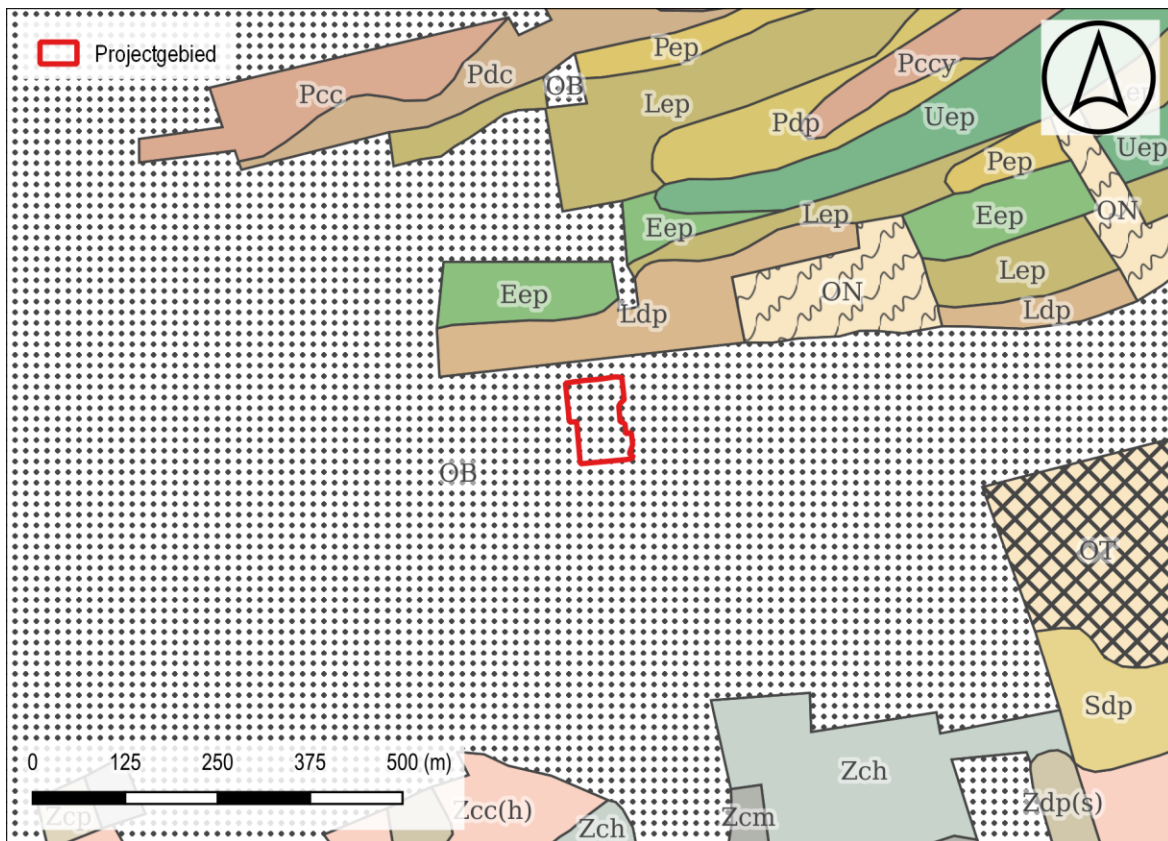
Figuur 9: Hoogteverloop, N-Z.

Figuur 10: Situering projectgebied t.a.v. Tertiair geologische kaart (© geopunt)

Figuur 11: Situering projectgebied t.a.v. Quartair geologische kaart (© geopunt)

Figuur 12: Situering projectgebied t.a.v. algemene bodemkaart van België (© geopunt)

1.2.2 Historisch kader

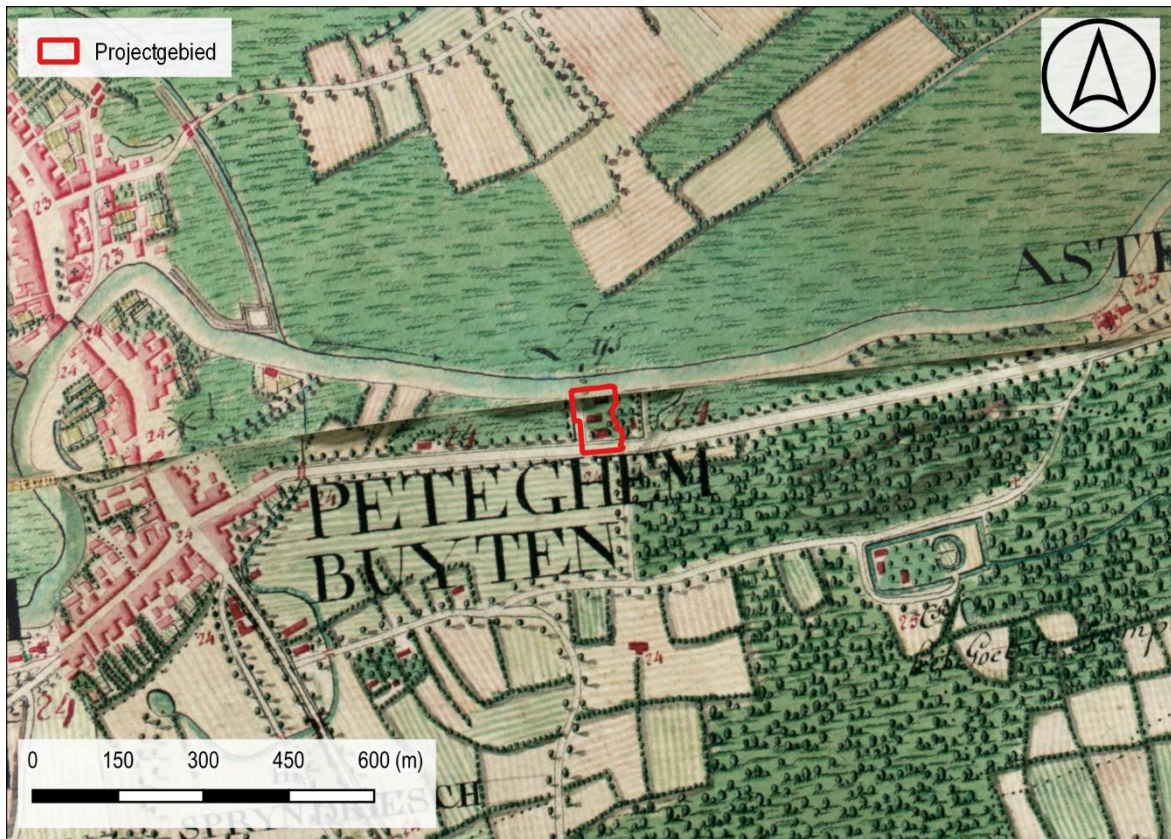
Het projectgebied bevindt zich ter hoogte van de Gentsesteenweg 47 te Petegem-Aan-De-Leie (Deinze).

Petegem-Aan-De-Leie is een deelgemeente van Deinze en wordt voor het eerst vermeld in de 12de eeuw als Pethengem (<https://inventaris.onroerendergoed.be/themas/14229>). Een groot deel van Petegem was grafelijk bezit. De heerlijkheid was als leen aan de abdij van Drongen geschonken. In 1293 verkreeg Petegem van Graaf Gwijde van Dampierre een stadskeure. Petegem bestond toen uit 2 delen: het dorpscentrum Petegem-Binnen met de kerk aan de Leieoever en het bos en heidegebied PetegemBuiten met enkele grote hoeves. In 1469 werd Petegem-Binnen door Karel de Stoute bij Deinze gevoegd, Petegem-Buiten bleef zelfstandig bestaan. De steenweg Gent-Kortrijk die de gemeente van oost naar west doorsnijdt was een belangrijke vestigingsplaats voor afspanningen en herbergen.

Op de 18^e-eeuwse Ferrariskaart wordt het projectgebied gesitueerd ter hoogte van Petegem-buiten tussen de Leie en de steenweg Gent-Kortrijk (fig. 14). Een hoeve met enkele gebouwen wordt op dat moment op het projectgebied gesitueerd.

In de 19de eeuw wordt ten zuiden van het projectgebied, parallel aan de steenweg Gent-Kortrijk en de Leie een spoorweg aangelegd. Op de midden 19de-eeuwse atlas der Buurtwegen en de Topografische kaart Vandermaelen is de spoorweg duidelijk aanwezig (fig. 15-16). Op het projectgebied zelf staat een grote, omwalde U-vormige hoeve afgebeeld.

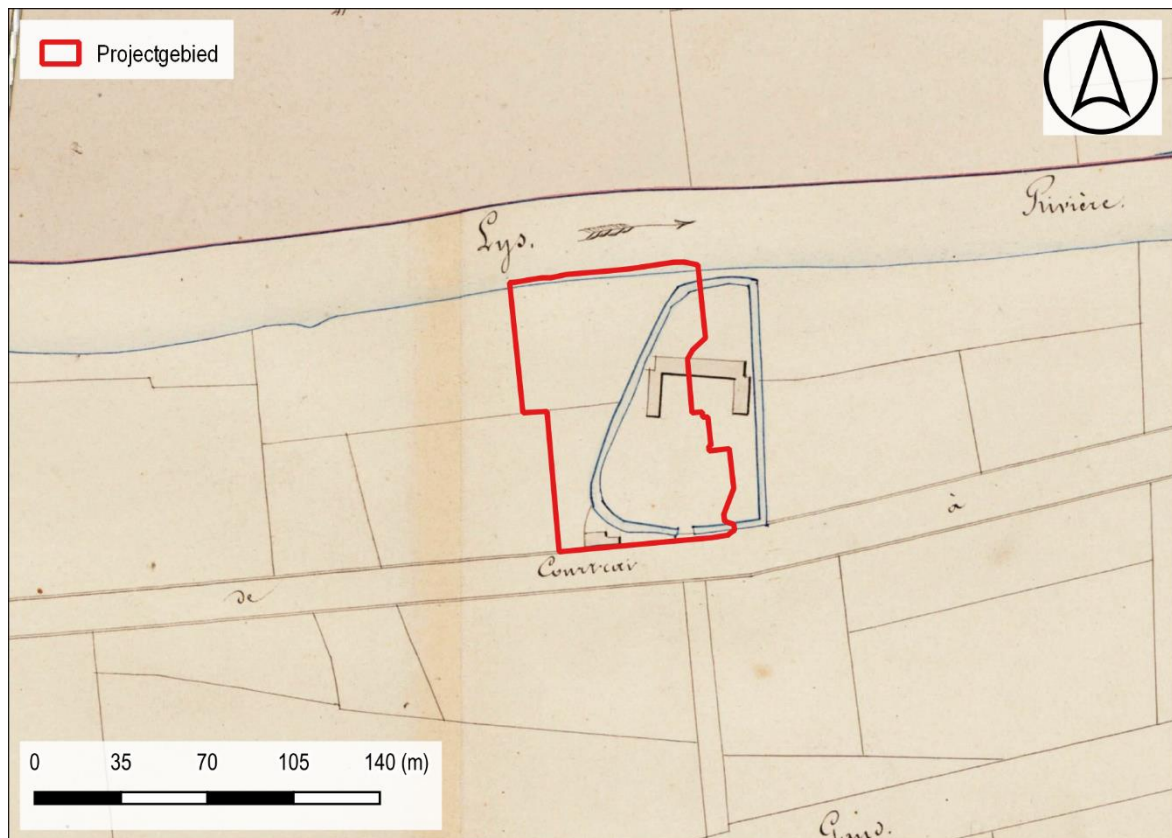
De zone tussen de Leie en de spoorweg groeit door zijn ideale ligging op het einde van de 19de eeuw en het eerste kwart van de 20ste eeuw uit tot een bloeiend nijverheidsgebied met o.a. de kinderwagens en speelgoedfabriek "Pericles", de speelgoedfabriek "Beeusaert", de maalderij "Moulins des Flandres" en de bretellennijverheid "Liebaert". Deze laatste wordt in 1926-1928 opgericht op het projectgebied in de 19de-eeuwse herenwoning, behorend bij het fabrieksgebouw "Moulins des Flandres" ernaast. Nog voor 1970 groeit de fabriek van Liebaert uit tot zijn huidige vorm, zoals kan waargenomen worden op de orthofoto's uit 1971, 1979-1990, 2000-2003 en 2012. Recent werd het volledige gebouwenbestand gesloopt.

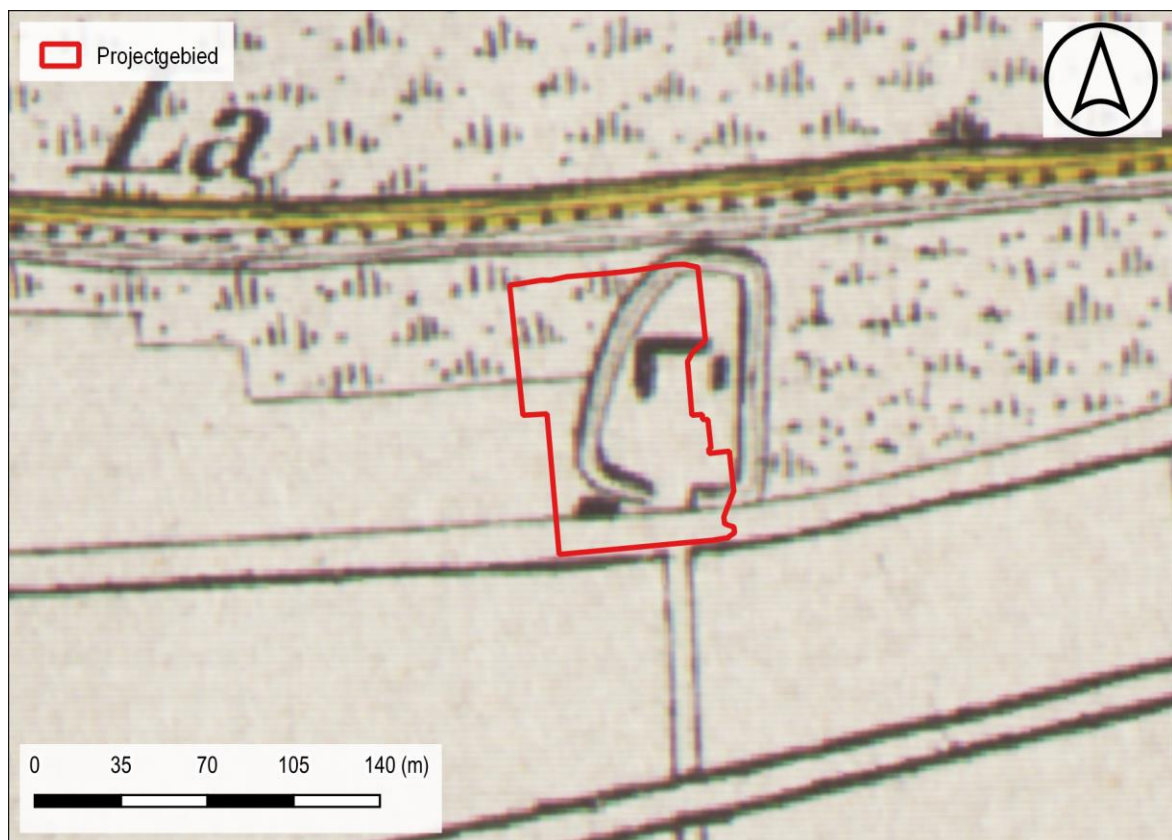
Figuur 13: Situering projectgebied t.a.v. Ferrariskaart d.d. 1771-1778 (© geopunt)

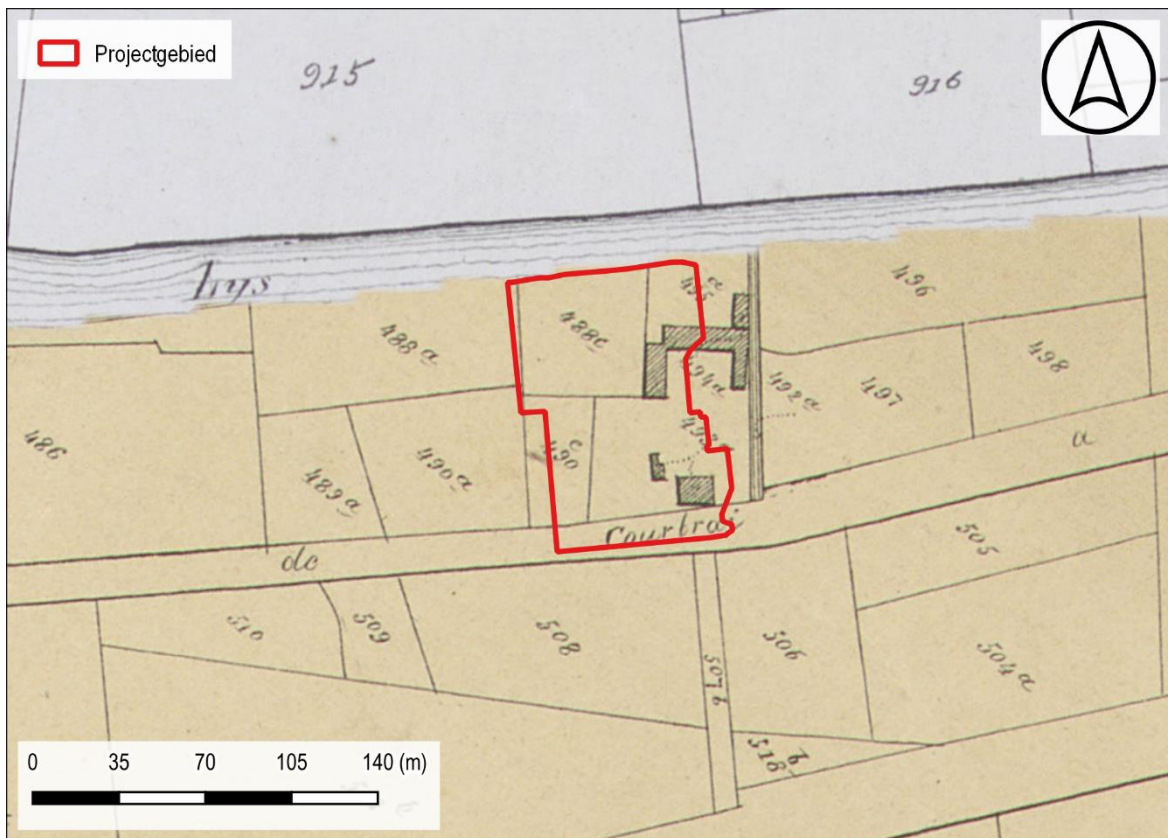
Figuur 14: Situering projectgebied t.a.v. Ferrariskaart d.d. 1771-1778 (© geopunt)

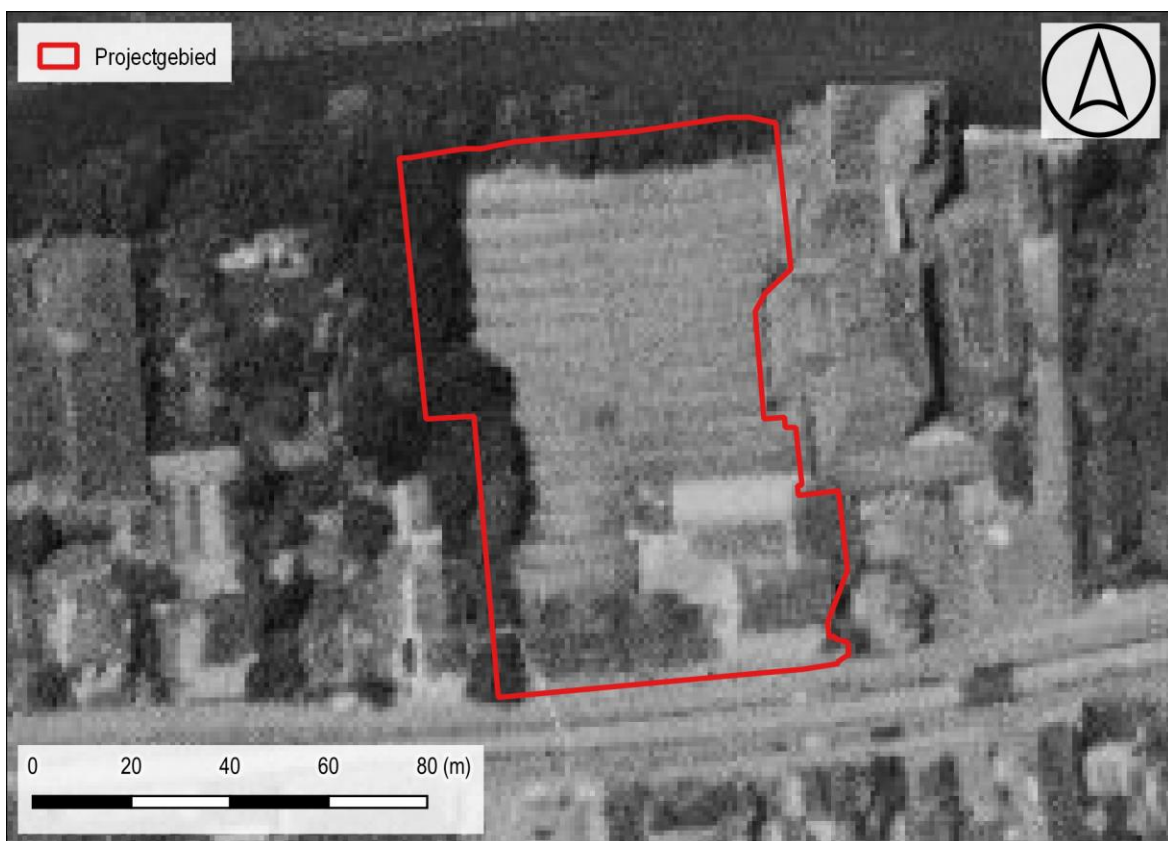
Figuur 15: Situering projectgebied t.a.v. Atlas der Buurtwegen d.d. 1840 (© geopunt)

Figuur 16: Situering projectgebied t.a.v. Vandermaelenkaart d.d. 1846-1854 (© geopunt)

Figuur 17: Situering projectgebied t.a.v. Poppkaart d.d. 1842-1879 (© geopunt)

Figuur 18: Situering projectgebied t.a.v. orthofotomozaïek d.d. 1971 (© geopunt)

Figuur 19: Situering projectgebied t.a.v. orthofotomozaïek d.d. 1979-1990 (© geopunt)

Figuur 20: Situering projectgebied t.a.v. orthofotomozaïek d.d. 2000-2003 (© geopunt)

Figuur 21: Situering projectgebied t.a.v. orthofotomozaïek d.d. 2008-2011 (© geopunt)

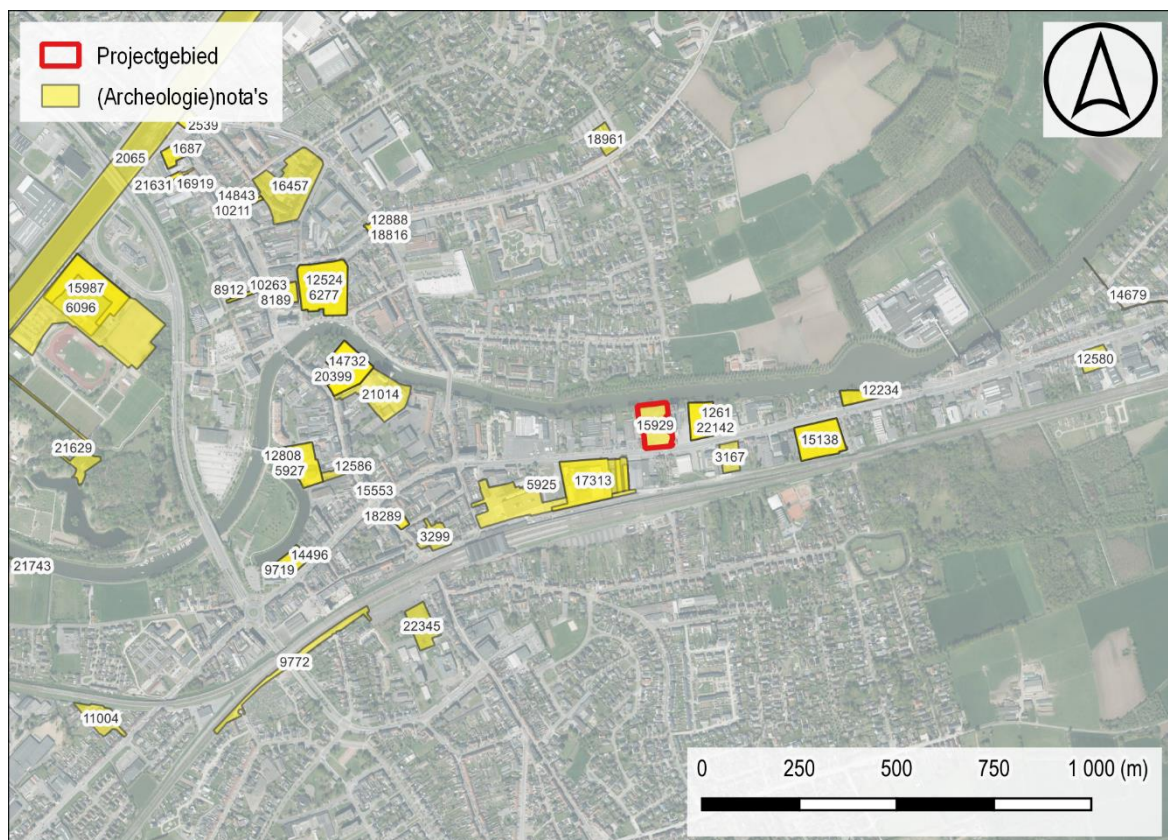

Figuur 22: Situering projectgebied t.a.v. orthofotomozaïek d.d. 2019 (© geopunt)

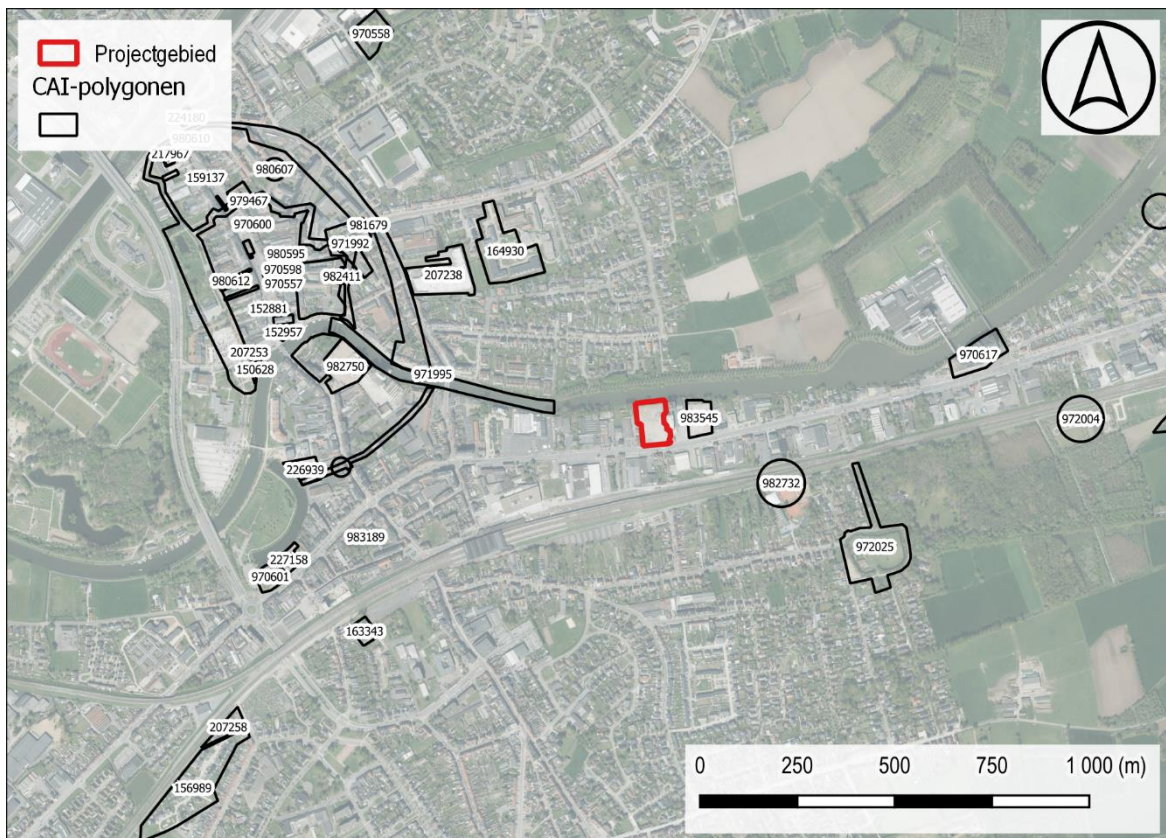

Figuur 23: Situering projectgebied t.a.v. orthofotomozaïek d.d. 2022-2023(© geopunt).

1.2.3 Archeologisch kader

Figuur 24: Situering projectgebied op het DHMV met aanduiding van de recente nota's (©Geopunt).

Figuur 25: Situering projectgebied op het DHMV met aanduiding van de CAI-polygonen (©Geopunt).

In de onmiddellijke nabijheid van het projectgebied werden recent enkele archeologienota's aangeleverd. Ten oosten van het projectgebied werd een bureauonderzoek voorzien bij de uitbreiding van een bestaand warenhuis aan de Gentsesteenweg 61 (Archeologienota ID 1261, CAI ID 983545). Er werd een proefsleuvenonderzoek uitgevoerd waarbij geen archeologische sporen of vondsten werden aangetroffen. Het terrein bleek verstoord door de voormalige bebouwing.

Ook voor de sloop van bestaande gebouwen en de nieuwbouw van een McDonalds aan de Gentsesteenweg 152 tot en met 164 werd een archeologienota op basis van een bureauonderzoek en landschappelijk bodemonderzoek aangeleverd (ID 3167). De bodem bleek op 80% van het projectgebied zwaar verstoord tot een diepte van ca. 90cm. Hierdoor werd opnieuw een vrijgave geadviseerd.

Verder naar het oosten werd een bureauonderzoek uitgevoerd naar aanleiding van sloop-, nivellerings- en nieuwbouwwerken aan de colruyt op de hoek van de Gentsesteenweg en de Gampelaeredreef (Archeologienota ID 2495, 15138). Aangezien over het volledige terrein een afgraving tussen 0,5 en 3m diep gepland werd, kon de aanwezigheid van archeologische sporen niet uitgesloten worden en werd een uitgesteld vooronderzoek zonder ingreep in de bodem geadviseerd.

Ook voor de sloop van bestaande gebouwen aan de Kapellestraat 98 en de nieuwbouw van een meergezinswoning met ondergrondse parkeergarage werd een archeologienota aangeleverd (ID 12234). Ondanks de bestaande verharding en bebouwing, concludeerde het bureauonderzoek dat de aanwezigheid van archeologische sporen niet volledig uit te sluiten valt en werd een uitgesteld vooronderzoek zonder ingreep in de bodem geadviseerd.

Aan de Kapellestraat 9-11-15 wordt ook een meergezinswoning met ondergrondse parkeergarage ingepland op een op heden bebouwd terrein, waarvoor een archeologienota aangeleverd werd (ID 12580). Ook hier werd bij het bureauonderzoek vastgesteld dat de aanwezigheid van archeologische sporen niet volledig uit te sluiten valt en werd een uitgesteld vooronderzoek zonder ingreep in de bodem geadviseerd. Een volgende archeologienota werd ingediend naar aanleiding van de sloop en nieuwbouw van magazijnen van Weba ten zuidwesten van het projectgebied (Archeologienota ID 5925). Het grootste deel van het projectgebied is of was in het verleden bebouwd of verhard, waardoor de bodem reeds grotendeels verstoord werd. Ook hier werd een vrijgave geadviseerd.

Voor de afbraak van bestaande gebouwen en de herinrichting van enkele percelen aan de Stationstraat met woonunits en magazijnen werd een bureauonderzoek uitgevoerd (Archeologienota ID 3299). Omwille van de zeer lage verwachtingsgraad aan sporen en het ondergeschikte wetenschappelijk belang ervan, werd er geen verder onderzoek aanbevolen.

In de Volhardingslaan werd de bouw van 3 fietsbruggen gepland, waarvoor een archeologienota ingediend werd (ID 9772). De beperkte ingreep in de bodem van de geplande werken over een lijntracé in combinatie met de ophoging die in het verleden 20 reeds plaatsvond ten behoeve van de aanleg van het spoorwegtalud, maken dat een vervolgonderzoek niet nodig werd geacht.

De overige archeologienota's werden aangeleverd bij geplande werken binnen de historische stadskern van Deinze. Meerdere daarvan bevinden zich ten zuiden van de Leie, in het oorspronkelijke Petegem-Binnen. Aan de Tolpoortstraat 124-130 werd een appartementsgebouw met ondergrondse parkeergarage gepland op enkele tot op heden bebouwde percelen (Archeologienota ID 13308). Gezien de historische kaarten het projectgebied grotendeels als onbebouwd hebben aangeduid en de eerste sluitende bewijzen van bebouwing slechts vanaf 1971 dateren zal een eventuele archeologische site mogelijk bewaard zijn gezien de beperkte ingrepen in de bodem. Verder vooronderzoek na de sloop van de bestaande bebouwing werd aldus aanbevolen. De geplande meergezinswoning aan de op heden bebouwde percelen van de Tolpoortstraat 102-104 werd niet voorzien van een parkeergarage (Archeologienota ID 15553). Op basis van het bureauonderzoek alleen kon geen duidelijkheid geschept worden over de aan- of afwezigheid van archeologische sites binnen de grenzen van het plangebied. Er is een hoog kennispotentieel aanwezig, specifiek wat de stadsontwikkeling van Deinze betreft, met de samengroeiende stadsdelen van Deinze en Petegem-aan-de-Leie. Verder vooronderzoek werd geadviseerd. Gelijkaardig verhaal aan de Tolpoortstraat 85-87 waar de bestaande gebouwen gesloopt worden en een meergezinswoning met parkeergarage wordt gepland (Archeologienota ID 12586). Het uitgevoerde bureauonderzoek toonde aan dat het onderzoeksgebied een hoog archeologisch potentieel kent met betrekking tot resten gerelateerd aan de historische stadskern van Deinze, in het bijzonder van het deel Petegem-aan-de-Leie aan de rechteroever van de Leie. Verder vooronderzoek werd geadviseerd.

Een volgende archeologienota werd aangeleverd bij de afbraak van bestaande woningen en de inplanting van 3 nieuwe woontorens met ondergrondse parkeergarage aan de Tolpoortstraat 40-42 (ID 14732). Het plangebied kent gezien zijn ligging in de middeleeuwse stadskern van Petegem-Binnen, vlakbij het markizaat en langs de Leie, een eerder hoge archeologische verwachting. Verder vooronderzoek werd geadviseerd.

Ook aan de Kortrijkstraat wordt de afbraak van bestaande gebouwen en de nieuwbouw van een meergezinswoning met parkeergarage gepland (Archeologienota ID 9719). Het bureauonderzoek concludeerde dat het projectgebied een zeer hoog potentieel voor archeologische sporen en vondsten kent, al is het onduidelijk of het bodemarchief werd verstoord door de recente bebouwing. Om het archeologisch potentieel verder na te gaan, werd een uitgesteld vooronderzoek vooropgesteld. Landschappelijke boringen, profielputten en een proefsleuvenonderzoek werden uitgevoerd (Archeologienota ID 14496). Het projectgebied maakte deel uit van het meanderend rivierensysteem van de Leie, dat zich in het Holoceen gestabiliseerd heeft. Het terrein bleek aan de straatzijde tevens zwaar verstoord te zijn door kelders uit 1965. Er werden muurresten teruggevonden van de 19de-eeuwse pastorie. Deze fragmentaire structuren bevatten weinig tot geen potentieel op vermeerdering van de archeologische kennis. Er werd dan ook geen verder onderzoek geadviseerd.

Een archeologienota werd ook voorzien in het kader van de herontwikkeling van de stadsgassite aan de Louis Dhontstraat (ID 5927). Het bureauonderzoek toonde aan dat het onderzoeksgebied een hoog archeologisch potentieel kent met betrekking tot resten gerelateerd aan de historische stadskern van Deinze, in het bijzonder van het deel Petegem-aan-de-Leie aan de rechteroever van de Leie. Verder vooronderzoek met proefputten werd aanbevolen. Op basis van de proefputten kon een ca. 35 m brede laatmiddeleeuwse stadsgracht geregistreerd worden, met aan de stadszijde de resten van een aarden wallichaam (Archeologienota ID 12808). De stadsgracht is wellicht in de 16de-17de eeuw gedempt, waarna een nieuwe ca. 6 m brede Vaubangracht uitgegraven is, ongeveer centraal in de laatmiddeleeuwse gracht. Een opgraving van deze zone werd geadviseerd.

Ook ten noorden van de Leie worden meerdere archeologienota's binnen de historische stadskern aangeduid. Deze zone is gekend als de oorspronkelijke stadskern van Deinze. In het kader van sloop- en nieuwbouwwerken tussen de Markt en de Kaaistraat werd een archeologienota voorzien (ID 8189). Het plangebied kent een hoge archeologische verwachting voor wat betreft stedelijke sites vanaf de 9de eeuw tot heden. Op basis van enkel het bureauonderzoek kon de aan- of afwezigheid van een archeologische site, en de aard en bewaringstoestand ervan, niet precies aangetoond worden. Verder vooronderzoek werd waar mogelijk aanbevolen voor lopende en toekomstige projecten. Een proefputten en -sleuvenonderzoek werd uitgevoerd (Archeologienota ID 10263). Algemeen kan geconcludeerd worden dat langs de straatzijdes minstens twee archeologische niveaus aanwezig zijn. Een eerste niveau bevindt zich net onder het huidige maaiveld waarin de 17de tot 19de-eeuwse bewoningsresten aangetroffen werden. Het tweede niveau is de C-horizont waarin de volmiddeleeuwse grondsporen zich aftekenen. Aan beide straatzijdes kunnen plaatselijk tussen deze twee niveaus nog meerdere leeflagen (bv. lemen vloerniveaus) aanwezig zijn. De geplande werken omvatten verschillende fasen met daartoe behorende bodemingrepen. Bij elke volgende fase is een vorm van vervolgonderzoek (proefputten, opgraving, behoud in situ) noodzakelijk.

Voor sloop- en nieuwbouwwerken aan de Markt 36 werd een archeologienota aangeleverd (ID 5115). Het bureauonderzoek adviseerde verder vooronderzoek om het hoge archeologische potentieel verder in te schatten. Bij het proefputtenonderzoek bleek het perceel, ondanks de vele verbouwingen, nog een heel rijk bodemarchief te bevatten waarbij de resten van één van de oudste fase van Deinze aanwezig zijn (Archeologienota ID 8912,

CAI-ID 221527). Het gaat voornamelijk om sporen die wijzen op bewoning daterend vanaf de 13de eeuw. Een zone voor verdere opgraving werd afgebakend.

Ter hoogte van Markt 87 wordt na de sloop van de bestaande woning de nieuwbouw van een meergezinswoning gepland (Archeologienota ID 10211). Gezien de ligging van het projectgebied binnen de historische stadskern van Deinze en het ruim aantal archeologische vindplaatsen in de directe omgeving is er een verhoogde verwachting naar bewoningssporen vanaf de middeleeuwen. Verder vooronderzoek werd aanbevolen. Er werden 4 proefputten aangelegd waarbij enkele sporen en een ophogingspakket uit de volle/late middeleeuwen aangetroffen werd (Archeologienota ID 14843). Op basis van een confrontatie met de geplande werkzaamheden werd geen verder onderzoek geadviseerd.

Op de hoek van de Markt en de Stadionlaan/het Kongoplein wordt de bestaande bebouwing gesloopt en wordt een nieuwe meergezinswoning met een ondergrondse parkeergarage gepland (Archeologienota ID 1687). Het projectgebied, in de buurt van de Brugse Poort, heeft volgens het bureauonderzoek een groot archeologisch potentieel. Verder onderzoek werd aanbevolen. Dit verdere onderzoek werd uitgevoerd onder de vorm van een sloopbegeleiding en proefsleuvenonderzoek (Archeologienota ID 4506, CAI-ID 217967). Er werden sporen aangetroffen van de middeleeuwse stadsversterking van Deinze, bestaande uit stadswal en stadsgracht. Onder de stadswal zijn sporen van artisanale activiteiten aangetroffen, die te dateren zijn in de 12de eeuw. Ten slotte zijn er resten aangetroffen van de 19de-eeuwse bebouwing. Verder onderzoek, nl. een opgraving, werd geadviseerd.

Ook ter hoogte van het Kongoplein 2 wordt de bestaande bebouwing gesloopt en wordt een nieuwe meergezinswoning met een ondergrondse parkeergarage gepland (Archeologienota ID 2539). Het onderzoeksgebied maakt al vanaf de late middeleeuwen deel uit van de stadsrand en stadsversterking. Hierdoor heeft het een hoge potentieel tot kennisvermeerdering. Verder vooronderzoek werd geadviseerd. Het proefsleuvenonderzoek toont aan dat het perceel zich vermoedelijk buiten het areaal van de middeleeuwse stadsontwikkeling bevindt (Archeologienota ID 6337, CAI-ID 224180). Er werden enkel muurfunderingen en vloerniveaus uit de 19de-20ste eeuw aangetroffen. Hierdoor bleek verder onderzoek niet gewenst.

Een volgende archeologienota werd voorzien bij de sloop van bestaande woningen en de inplanting van een meergezinswoning aan de Gentpoortstraat 70-74 (ID 12888). Het bureauonderzoek stelde een hoge verwachting naar archeologisch erfgoed vast meer specifiek naar sporen van de stadsversterking en de Gentse Poort. De impact van de huidige bebouwing en verharding op het bodemarchief is op heden onbekend. Verdere onderzoeksdaden in de vorm van proefputten werden noodzakelijk geacht.

Een laatste archeologienota werd aangeleverd in het kader van de sloop- en nieuwbouwwerken op het schoolcomplex in de Kaaistraat (ID 6277). Ter hoogte van het onderzoeksterrein situeert zich de historische bebouwing van het SintBlasiushospitaal. De stichting van deze hospitaalsite klimt op tot de 12de eeuw. Uit historisch-cartografische bronnen is af te leiden dat het onderzoeksterrein zich situeert buiten de historische bebouwing én een gracht aansnijdt. Het archeologisch potentieel situeert zich voornamelijk ter hoogte van de geplande uitbreiding van de refter, die een gracht doorsnijdt die mogelijks teruggaat op een oude Leiearm. Verder onderzoek werd aanbevolen. Bij het proefsleuvenonderzoek werd een oude geul en colluvium, een ophogingspakket uit de 13de-

14de eeuw en een puinpakket uit de 19de eeuw aangetroffen (Archeologienota ID 12524, CAI-ID 970578). Een opgraving werd geadviseerd.

Ook in de CAI staan verscheidene meldingen rond het projectgebied aangeduid.

Een klein aandeel hiervan bevindt zich buiten de historische stadskern. Ten oosten van het projectgebied wordt het Goed te Gampelaere aangeduid (CAI-ID 972025). Deze site met walgracht gaat minstens terug tot het einde van de 14de eeuw. Verder naar het oosten wordt de oude kerk van Astene gesitueerd (CAI-ID 970617), net als het kasteel van Astene (CAI-ID 972004). Op deze laatste locatie werden bij een archeologische veldprospectie ook een 30-tal Romeinse scherven aangetroffen. Precies ten zuidoosten van het projectgebied moet zich een galg gesitueerd hebben die is weergegeven op de Villaretkaart (CAI-ID 983732)

Ten zuidwesten van het projectgebied worden enkele archeologische onderzoeken vermeld. Bij een proefsleuvenonderzoek aan de Landweg werden enkele sporen (kuilen, greppels, gracht, etc.) uit de Nieuwste tijd aangetroffen (CAI-ID 163343) (Rooms et al., 2012). Naar aanleiding van een nieuwe verkaveling aan de Sint-Hubertstraat werd een proefsleuvenonderzoek en vlakdekkende opgraving uitgevoerd (CAI-ID 156989).

Hierbij konden minstens 2 gebouwplattegronden uit de volle middeleeuwen herkend worden, net als een erf uit de ijzertijd met een gebouwplattegrond, waterkuil en 8-tal spijkers. Er werd ook minstens 1 brandrestengraf uit de Romeinse periode of ijzertijd aangetroffen. Op een aangrenzend perceel in de Sint-Hubertstraat werd later ook een proefsleuvenonderzoek uitgevoerd (CAI-ID 207258).

Hier werd een erf met hoofdgebouw, waterput en greppels uit de 10de-11de eeuw herkend. Gezien de beperkte oppervlakte van de site kwam er geen vervolgonderzoek. Ook ten noorden van het projectgebied vond in het verleden reeds archeologisch onderzoek plaats. Een proefsleuvenonderzoek aan de Guido Gezellelaan 30 leverde enkel recente verstoringen en ophogingen op (CAI-ID 207328)

Ook aan de Karel Picquélaan werd een proefsleuvenonderzoek uitgevoerd waarbij paalsporen, kuilen, greppels en verstoringen uit de Nieuwe en Nieuwste tijd herkend werden (CAI-ID 164930).

Bij het uitbaggeren van de Leie ten noordoosten van het projectgebied werden meerdere toevalsvondsten genoteerd waaronder aardewerk, munten, metalen objecten en bouwmetaal uit de Romeinse periode en aardewerk uit de middeleeuwen (CAI-ID 971995). De meerderheid van de CAI-meldingen zijn echter te vinden binnen de historische stadskern. In het zuiden van Petegem-Binnen wordt de in oorsprong 12de-eeuwse Parochiekerk Sint-Martinus en Sint-Antonius Abt aangeduid (CAI-ID 970601). In de Tolpoortstraat werd bij werken op het einde van de jaren 1970 een deel van de in de 18de-eeuwse overwelfde stadsgracht aangetroffen (CAI-ID 971616).

Verder naar het noorden in de Tolpoortstraat wordt het 17de-eeuwse Markizaat gesitueerd waarvan de hoektoren nog bestaat (CAI-ID 152886). In de middeleeuwen was dit een grafelijke residentie met motte werd verwoest door de Gentenaren aan het einde van de 15de eeuw. In 2010-2011 werd een deel van het Markizaat opgegraven. Bij deze opgraving werden ook recentere sporen van het postgebouw en een schuilkelder uit WOII aangetroffen.

Ten noorden van de Leie (oorspronkelijke stadskern Deinze) worden enkele gebouwen aangeduid op basis van historisch onderzoek. De O.L.V.-kerk werd voor het eerst vermeld in teksten uit de 9de eeuw (CAI-ID 970577). In de loop van de 14de eeuw, waarschijnlijk na de brand van 1327, wordt de kerk heropgebouwd in Scheldegotiek. Ondanks herhaaldelijke verwoestingen in de 16de eeuw (beeldenstorm en Calvinistisch bewind), 17de-18de eeuw en recentere oorlogen, bleef een groot deel van de 14de-eeuwse kerk tot op heden bewaard. Naast deze kerk wordt het Sint-Blasius-hospitaal gesitueerd (CAI-ID 970578). Dit hospitaal werd reeds in de 12de eeuw opgericht, al was het toen wel gekend als het O.L.V.-hospitaal. In de 16de eeuw raakte het hospitaal verwoest, maar in de 17de eeuw kwamen er grote uitbreidingen tijdens een nieuwe bloeiperiode. Bij een recent proefsleuvenonderzoek kwamen zoals hierboven aangegeven sporen uit de 13de eeuw aan het licht (Archeologienota ID 12524). Het Sint-Margrietenklooster ligt net naast het hospitaal (CAI-ID 971992). In de 13de eeuw werd op deze plaats een begijnhof gesitueerd, maar in de 15de eeuw maakte het na 24 een verwoesting plaats voor een klooster met kapel. Daarnaast worden op de Markt nog 2 herbergen gesitueerd: het 14de-eeuwse Coorenhuys (CAI-ID 970599) en de 17de-eeuwse Herberg Leopoldus (CAI-ID 970600). Daarnaast vond er in dit stadsdeel al heel wat archeologisch onderzoek plaats. Aan het Rheinbachplein werd in 2009 een proefsleuf aangelegd waarbij resten uit de 18de eeuw herkend werden (CAI-ID 150628). Het gaat hierbij om een kademuur, De fundamente van een 8-hoekig paviljoen en de resten van tuinmuren (Vanhee, 2011a).

Bij een proefsleuvenonderzoek aan de Brielstraat in 2013 werden opnieuw resten teruggevonden van deze 18de-eeuwse kaaimuur, net als een kelder (CAI-ID 207253) (Vanhee, 2013c). In het noorden van de stad, werden bij een proefsleuvenonderzoek in 2010 resten teruggevonden van de 14de-15de-eeuwse Brugse Poort (CAI-ID 159139) (Vanhee, 2012). De Brugse Poort was één van de versterkte toegangen tot de omwalde stad Deinze. Massieve bakstenen fundamente van deze poort werden teruggevonden. De poort had een quasi vierkant grondplan en had waarschijnlijk 2 doorgangen. In 2009 werd een proefsleuvenonderzoek verricht op het kerkplein (CAI-ID 150629). Bij dit onderzoek werden resten van kelders en muren uit de 18de eeuw aangetroffen (Vanhee, 2011a). Dit onderzoek gaf aanleiding tot een opgraving in 2010 waarbij enerzijds een gebouwencomplex uit de 17de-19de eeuw rond een centrale binnenplaats met waterput herkend werd en er anderzijds ook een voormalig ommuurd kerkhof met meer dan 100 inhumaties gevonden werd (CAI-ID 152957).

Op de Markt werd op verscheidene momenten archeologisch onderzoek uitgevoerd. In het begin van de 20ste eeuw wordt een toevalsvondst van een gepolijste bijl in deze buurt aangegeven (CAI-ID 970557). Een eerste archeologische opgraving op de Markt vond plaats in 1976-1978 waarbij de focus lag op de zone rond de stadshalle (CAI-ID 970567). Deze werd verscheidene keren verwoest, maar steeds heropgebouwd op de 15de-eeuwse funderingen. De opgraving bleef door tijdsdruk beperkt tot enkele sleuven. In 2011 werd deze zone opnieuw opgegraven. Er werden hierbij paalextractiekuilen aangetroffen die wijzen op een mogelijke houten voorganger van de Stadshal. Bovendien kon het aardewerk ook de eerste activiteit op de markt dateren in de 12de eeuw. In 2010 werden verspreid over de Markt verscheidene proefputten aangelegd. In proefput 1 werden een occupatielaag uit de 12de-13de eeuw en een aantal paalkuilen uit de 10de-12de eeuw herkend (CAI-ID 152881). In de 2de proefput werd een met vlechtwerk beschoeide poel uit de 13de eeuw aangetroffen waaruit leer, dierlijk bot en aardewerk verzameld werd (CAI-ID 152882). Een

derde proefput bevat grachten en kuilen ouder dan de 13de eeuw, een humeuze laag uit de 13de eeuw en structuren uit de 16de-17de eeuw (CAI-ID 152883). Proefput 4 leverde kuilen, greppels, paalkuilen en mogelijke ploegsporen uit de volle middeleeuwen op, net als grijze laag uit de middeleeuwen en een post-middeleeuwse bruine laag uit de 16de-17de eeuw (CAI-ID 159134). Hetzelfde beeld werd aangetroffen in proefput 5, al werd hier ook nog een brede gracht uit de 16de-17de eeuw herkend (CAI-ID 159136). De grijze middeleeuwse laag en de bruine laag uit de 16de-17de eeuw zijn ook aanwezig in proefput 6, waar onderaan ook een prehistorische kuil met handgevormd aardewerk aangetroffen werd (CAI-ID 159137).

1.3 SYNTHESE FASE BUREAUONDERZOEK

De opdrachtgever plant de realisatie van een meerwoningenproject met ondergronds volume aan de Gentsesteenweg te Deinze. Het volledige projectgebied is ca. 7895 m² groot en ligt op heden braak. Met betrekking tot het plangebied werd in functie van sloopwerken en het bouwrijp maken van het terrein reeds een archeologienota opgemaakt met ID 15929. Vanwege de aangenomen mate van verstoring en de geringe diepte van de geplande ingrepen werd toen een vrijgave van het terrein geadviseerd.

Het projectgebied is gelegen ten zuiden van de gekanaliseerde loop van de Leie. De Quartairgeologische kaart geeft een profielopbouw weer waarvan de top bestaat uit eolische afzettingen van het laat-Pleistoceen tot vroeg-Holoceen. Langs de noordelijke rand van het projectgebied geeft de Quartairgeologische kaart een top weer die bestaat uit fluviatiele afzettingen van het Holoceen. De bodemkaart geeft ter hoogte van het onderzoeksgebied geen informatie weer met betrekking tot bodemopbouw of bewaringscondities. Het onderzoeksgebied is aldus gelegen ter hoogte van de contactzone tussen het alluvium van de Leie en het Weichseliaan terras. Gelet op het indicatieve karakter van de Quartairgeologische kaart dient binnen de grenzen van het onderzoeksgebied wel rekening gehouden te worden met een (substantieel) pakket fluviatiele afzettingen waarbinnen één of meerdere stabilisatieniveaus kunnen aanwezig zijn. Daarnaast kan evenzeer niet uitgesloten worden dat de terreinen langs de Leie in het verleden zijn opgehoogd in functie de huidige bebouwing waardoor het bodemarchief hieronder nog grotendeels bewaard kan zijn, desondanks de sloop- en constructiewerken in het verleden. Een landschappelijk bodemonderzoek is aldus noodzakelijk om de bodemopbouw te evalueren en na te gaan wat de impact van de geplande werken is op eventueel aanwezige archeologisch relevante horizonten.

Op het cartografische materiaal is te zien dat er zich ter hoogte van het onderzoeksgebied een hoeve bevindt. Het terrein bevindt zich op een kleine kilometer ten zuidoosten van het historisch centrum van Deinze, aan de overzijde van de Leie. Op de Ferrariskaart zijn ter hoogte van het onderzoeksgebied twee gebouwen en een bijgebouw weergegeven. De omliggende grond lijkt in gebruik als boomgaard en grasland. Op het 19^e-eeuwse materiaal is rondom de hoeve een onregelmatige walgracht weergegeven. Het westelijke deel van zowel het hoevecomplex als de walgracht vallen binnen de grenzen van het projectgebied. Op de Vandermaelenkaart zijn de terreinen rondom het onderzoeksgebied ingekleurd als grasland. Doorheen de orthofotosequentie is te zien dat sinds het begin van de opnamen het projectgebied integraal wordt ingenomen door bebouwing en verharding van de voormalige bretellenfabriek die er gevestigd was. Op het beeld van 2022-2023 is te zien dat de infrastructuur integraal is gesloopt en het terrein braak is komen te liggen.

In de ruime omgeving van het onderzoeksgebied zijn reeds meerdere archeologische onderzoeken uitgevoerd. Op een terrein ten oosten van het onderzoeksgebied, ter hoogte van huisnummer 61, werd een proefsleuvenonderzoek uitgevoerd. Hierbij werd een zekere mate van verstoring vastgesteld. Er werden bij dit onderzoek geen archeologisch relevante sporen aangetroffen. Bij onderzoek buiten de historische stadskern werden resten van bewoning tijdens de ijzertijd en middeleeuwen in kaart gebracht. Tevens werden bij enkele prospecties off-site relictten uit de Romeinse periode, zoals verspreid crematiegraven, in kaart gebracht. Hoewel onderzoek buiten de historische stadskern eerder beperkt is wijzen

de waarnemingen van onderzoek langs de Leie op zo goed als doorlopende menselijke bewoning sinds de metaaltijden.

Concreet dient ter hoogte van het onderzoeksgebied uitgegaan te worden van een trefkans inzake archeologisch erfgoed. Hoewel de reeds uitgevoerde sloopwerken en oudere bebouwing een zekere mate van verstoring doen vermoeden dient dit objectief vastgesteld te worden. Tevens kan niet uitgesloten worden dat de realisatie van de ondergrondse parkeergarage dieperliggende, archeologisch relevante horizonten bedreigen. In de eerste plaats is een landschappelijk bodemonderzoek noodzakelijk. Ter hoogte van de parkeergarage wordt geboord tot op bedreigde diepte. Mochten zich plaatselijk bodemhorizonten bevinden die kunnen wijzen op gunstige bewaringscondities m.b.t. artefactensites, dan dienen deze bemonsterd te worden in een verkennend grid. In het geval van een positieve staalname wordt dit onderzoek aangevuld met waarderende archeologische boringen en/of testvakken. Met betrekking tot erfgoed bestaand uit bodemsporen is een proefsleuvenonderzoek de meest geschikte onderzoeksmethode indien dit nog kan leiden tot kenniswinst.

BIBLIOGRAFIE

LITERATUUR

Van Ranst, E. & Sys, C. 2000. Eenduidige legende voor de digitale bodemkaart van Vlaanderen. Universiteit Gent.

KAARTMATERIAAL

Kabinetskaart van de Oostenrijkse Nederlanden, Graaf de Ferraris [1771-1778]

Atlas der Buurtwegen d.d. 1842

Topografische kaart van Vandermaelen d.d. 1846 – 1854

Popp-kaart d.d. 1842-1879

DIGITALE BRONNEN

www.geopunt.be

<https://dov.vlaanderen.be>

<https://inventaris.onroerenderfgoed.be>

<https://cartesius.be>

<https://loket.onroerenderfgoed.be>

BIJLAGE

FIGURENLIJST

Figuur 1: Situering projectgebied t.a.v. GRB-basiskaart (© geopunt).....	4
Figuur 2: Situering projectgebied t.a.v. topografische kaart van België (© geopunt)	4
Figuur 3: Situering plangebied t.a.v. meest recente orthofotomozaïek (©Geopunt)	6
Figuur 4: Projectgebied weergegeven op de orthofoto, middenschallig, winteropnamen, meest recent,	7
Figuur 5: Situering projectgebied t.a.v. de Traditionele Landschappenkaart (Bron: Geopunt).8	
Figuur 6: Situering projectgebied t.a.v. Digitaal Hoogtemodel van Vlaanderen (II) d.d. 2014 (© geopunt)	9
Figuur 7: Situering projectgebied t.a.v. Digitaal Hoogtemodel van Vlaanderen (II) d.d. 2014 (© geopunt)	9
Figuur 8: Situering projectgebied t.a.v. Digitaal Hoogtemodel van Vlaanderen (II) d.d. 2014 (© geopunt)	10
Figuur 9: Hoogteverloop, N-Z.	10
Figuur 10: Situering projectgebied t.a.v. Tertiair geologische kaart (© geopunt)	11
Figuur 11: Situering projectgebied t.a.v. Quartair geologische kaart (© geopunt)	11
Figuur 12: Situering projectgebied t.a.v. algemene bodemkaart van België (© geopunt)	12
Figuur 13: Situering projectgebied t.a.v. Ferrariskaart d.d. 1771-1778 (© geopunt)	14
Figuur 14: Situering projectgebied t.a.v. Ferrariskaart d.d. 1771-1778 (© geopunt)	14
Figuur 15: Situering projectgebied t.a.v. Atlas der Buurtwegen d.d. 1840 (© geopunt)	15
Figuur 16: Situering projectgebied t.a.v. Vandermaelenkaart d.d. 1846-1854 (© geopunt) ...	15
Figuur 17: Situering projectgebied t.a.v. Poppkaart d.d. 1842-1879 (© geopunt)	16
Figuur 18: Situering projectgebied t.a.v. orthofotomozaïek d.d. 1971 (© geopunt)	16
Figuur 19: Situering projectgebied t.a.v. orthofotomozaïek d.d. 1979-1990 (© geopunt)	17
Figuur 20: Situering projectgebied t.a.v. orthofotomozaïek d.d. 2000-2003 (© geopunt)	17
Figuur 21: Situering projectgebied t.a.v. orthofotomozaïek d.d. 2008-2011 (© geopunt)	18
Figuur 22: Situering projectgebied t.a.v. orthofotomozaïek d.d. 2019 (© geopunt)	18
Figuur 23: Situering projectgebied t.a.v. orthofotomozaïek d.d. 2022-2023(© geopunt)	19
Figuur 24: Situering projectgebied op het DHMV met aanduiding van de recente nota's (©Geopunt).	20
Figuur 25: Situering projectgebied op het DHMV met aanduiding van de CAI-polygonen (©Geopunt).	21

CHRONOLOGISCH KADER

